

Spis treści

WPROWADZENIE – Między przeszłością i teraźniejszością idei oraz praktyki socjalnopomocowej	15
STAROŻYTNA GRECJA	31
Cud grecki	31
Podboje i ekspansja Greków	31
Świat grecki	32
Jedność wielości.....	32
<i>Polis</i> całością ograniczoną.....	33
Mit i poezja wskazują drogę.....	35
Prometeusz pierwszym filantropem	35
Szczęśliwy wiek Kronosa.....	36
Poezja zastępuje mit. Hezjod i „złoty wiek”	37
Filozofia grecka filozofią człowieka.....	38
Orficy i sekta pitagorejska.....	38
Sofiści odkrywają człowieka	40
Majeutyka i Sokrates.....	41
Kosmopolityczni cynicy.....	42
Idealny świat Platona	43
Trzy dusze człowieka	43
Szczęśliwy stan natury	44
Komunizm Platona i państwo idealne.....	45
Realista Arystoteles.....	47
Człowiek istotą społeczną	47
Dobro <i>polis</i> dobrem człowieka	49
Kształtowanie człowieka	49
Nowy świat helleński i nowa filozofia.....	51
Odkrycie nieznanych światów.....	51
Stoicy chronią człowieka.....	52
Świat rozumu	52
Braterstwo całej ludzkości.....	54
Filantropia i filozofia.....	55
Filantropia grecka.....	55
Pokój następstwem filantropii	56
Dlaczego filozofowie nie byli filantropami?.....	57
Majeutyka i nauczanie.....	59
Filozofowie czynu	61

WYPISY DO ROZDZIAŁU	63
STAROŻYTNOŚĆ I WCZESNE CHRZEŚCJAŃSTWO	71
Powstanie Rzymu	71
Myśliciele rzymscy	72
Lukrecjusz	72
Cycero	73
Seneka	76
Epiktet	78
Rzymski intelektualizm	79
Humanitas	80
Charyty i caritas	81
Pokój	82
Rzymskie formy pomocy społecznej	83
Zwyczajowe formy pomocy	83
Rzym państwem opiekuńczym	84
Judea i Naród Wybrany	86
Prawo	86
Mesjanizm	87
Wczesne chrześcijaństwo	90
Chrześcijaństwo podbija Rzym	91
Uniwersalizm chrześcijański	93
Ewangeliczne życie pierwszych chrześcijan	95
Święty Augustyn	98
WYPISY DO ROZDZIAŁU	102
WIEKI ŚREDNIE	115
Nowa Europa i odrodzenie ducha	115
Apokalipsa progu średniowiecza	115
Millenaryzm Joachima z Fiore	117
Biczownicy	119
Święty Franciszek – niewolnik miłości Bożej	121
Święty Tomasz – twórca nadziei na opiekę społeczności	124
Czas przełomu	127
Opozycja między wybranymi a skazanymi na potępienie	127
Świat kontraktu czy wspólnota?	129
Braterstwo ludzi i stanów	131
Zakony. Bunt małuczkich Kościoła	131
Kanonicy regularni	133

Nowi rycerze Okrągłego Stołu.....	135
Miasta. Straszliwe hasło „komuna”	136
Emancypacyjny ruch beginiek	139
Kościół i koniec świata beginiek.....	141
WYPISY DO ROZDZIAŁU	143
 POCZĄTKI CZASÓW NOWOŻYTNYCH.....	151
Humanizm i humaniści.....	151
Znaki czasów nowożytnych	151
Pacyfiści średniowiecza	153
Miles Christi i krzyżowcy-misjonarze.....	153
Pierre du Bois i przebudowa społeczeństwa.....	154
Marsyliusz z Padwy. Państwo obrońcą pokoju społecznego	156
Humanizm i humanitaryzm	156
Juan Luis Vives „księciem humanitarystów”	159
Wielkie utopie	160
Tomasz Morus. Kraj, który nie istnieje.....	161
Rzeczywistość	161
Utopia	162
Tomasz Campanella. Społeczność solariuszy	163
Franciszek Bacon i państwo Atlantyda XX wieku	165
Walka z czartostwem i czarownicami	166
Ludzie w służbie diabła, czarownice i demony.....	166
Encyklika papieska i Młot na czarownice	168
Polowanie sposobem na życie	171
Szatan w klasztorze i opętanie	173
Dwa światy chrześcijańskie.....	175
Katolicyzm w reformie i walce	175
Ewolucja w Kościele.....	175
Kościół nauczający.....	177
Bunt reformacyjny	178
Rewolucyjny Thomas Münzer.....	179
Ideologia protestancka	180
Kształtowanie się świata protestanckiego	181
Odbudowa systemu nauczania.....	182
Miasto mikrokosmosem społecznym	183
Miasto siłą społeczną	183
„Nieczyści”	184
„Drugie miasto”	185

Protestantyzm walczy z występkiem	187
Ustawodawstwo o biednych i pomoc zewnątrzna	187
Domy poprawy	189
WYPISY DO ROZDZIAŁU	191
 NOWY WIEK SIEDEMNAŚTY	201
„Nowe” w XVII stuleciu	201
Idee praw natury	202
Natura zastępuje Boga	202
Thomas Hobbes i państwo opiekuńcze	204
John Locke i państwo chroniące własność	205
Początki kapitalizmu	207
Własność, pieniądz i merkantylizm	207
Manufaktura scentralizowana jako forma polityki społecznej	208
Chrześcijańska pomoc bliźniemu	210
Święty Wincenty à Paulo i zorganizowana pomoc społeczna	210
Wieśniaczka i siostry miłosierdzia	211
Chrześcijańskie szkolnictwo dla ludu	213
Wychowanie dopomaga naturze	214
Szkolnictwo potrydenckie dla dziewcząt	215
Zakład wychowawczy w Saint Cyr	216
Opiekuńczość władcy i dworu	217
WYPISY DO ROZDZIAŁU	219
 STULECIE FILOZOFÓW	227
Ideowe oblicza XVIII wieku	227
Dwa światy	227
Kameralizm i fizjokratyzm	229
Filozofia i filozofowie	230
Filozofowie czynu	231
Romantyczny Jean Jacques Rousseau	233
Apoteoza stanu natury	234
Wychowanie naturalne	235
Niepoprawny optymist Jean Antoine Condorcet	236
Rewolucja francuska	238
Wielki eksperyment	238
Emancypacja stanu trzeciego	241
Idee powszechnego nauczania	241
Władcy niemieccy tworzą szkolnictwo ludowe	242

Francuskie eksperymenty w niesieniu powszechnej oświaty	243
Napoleoński system oświaty dla dziewcząt.....	243
Filantropi wieku oświecenia.....	245
„Ojciec filantropów” Johann Heinrich Pestalozzi	245
„Szkoła filantropistów” i wychowanie wspólnotowe	246
WYPISY DO ROZDZIAŁU	248
 PRZEMIANY DZIEWIĘTNASTOWIECZNE	255
Liberalizm	255
Myśl socjalistyczna i komunistyczna	257
Claude Henry Saint-Simon i społeczeństwo przyszłości	258
Utopijny Charles Fourier.....	260
Karol Marks i socjalizm naukowy.....	261
Prometeizm proletariatu	262
Utopia komunizmu.....	263
Trzy pozytywizmy	265
Pozytywizm scjentystyczny.....	265
Nauka Auguste’a Comte’a	266
Popularny pozytywizm.....	267
Katolicka nauka społeczna	268
Frederic Le Play i idea „pokoju społecznego”	269
Liberalizm Charlesa Perina.....	270
Wilhelm Emanuel von Ketteler i reformatorzy chrześcijańsko-społeczni.....	271
Rene de la Tour i korporacjonizm katolicki	272
Zaraza, rewolucja i miasto.....	274
Cholera	274
Piękno otoczenia	275
Utopia estetyczna	277
Urbanistyka i pokój społeczny	279
Samokreacja proletariatu.....	281
Świadomy i rewolucyjny lud francuski	281
Kształtowanie się angielskiego proletariatu.....	284
Torysi dają prawa robotnikom	284
Ruch związków zawodowych i czartyści.....	285
Narodowe oblicze niemieckiego ruchu robotniczego.....	287
Karol Marks i międzynarodowy ruch robotniczy.....	288
Interwencjonizm państwowy.....	288
Ustawodawstwo angielskie.....	289

Od praw o ubogich do ustawodawstwa torysów	289
Francja. Ustawy ochrony pracy w dobie restauracji i rewolucyjne zarządzenia 1848 roku.....	290
Ustawodawstwo drugiej połowy XIX stulecia – Otto von Bismarck.....	292
Wiek filantropów	293
Pierwsi reformatorzy	294
Początki kapitalizmu i pisarstwo reformatorów.....	296
Położenie klasy robotniczej w Anglii.....	296
Le Play i „nomenklatura”	298
Charles Booth o życiu i pracy mieszkańców Londynu	300
Filantropi spod znaku Pestalozziego	302
Socjaliści filantropi.....	303
Filantropia katolicka	306
Thomas Chalmers – ojciec pracy socjalnej	309
WYPISY DO ROZDZIAŁU	312
ŚWIAT STAROPOLSKI.....	325
Średniowieczna caritas	325
Sarmacki świat miłosierdzia	327
Myśl reformatorska Andrzeja Frycza Modrzewskiego.....	328
<i>O obyczajach</i>	328
<i>O prawach</i>	329
Ksiądz Piotr Skarga nauczający czynem.....	330
Arcybractwo Miłosierdzia	331
Betania św. Łazarza	332
Inne bractwa	333
Szpitala, alumnaty, domy poprawy	334
Tradycyjne szpitalnictwo.....	334
Zaraza	335
W zapowietrzonym mieście.....	337
Początki specjalizacji w świecie hospicjów	339
Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej	341
Prawosławie w granicach Rzeczypospolitej.....	341
Unia Brzeska	342
Bazylianie	343
Bazylianeki.....	345
Izraelici w Polsce	346
Naród miłosierdzia	346

Działalność kahału.....	348
Nauczanie.....	349
Rzeczpospolita doby oświecenia	350
Polskie oświecenie.....	350
Oświecenie walczące.....	350
Społeczna myśl reformatorska	351
Lud przedmiotem działania.....	353
Magnackie eksperymenty	353
Oświata dla ludu.....	354
Porządek i opieka społeczna	356
Komisje „boni ordinis”	356
Szpital staje się szpitalem	357
WYPISY DO ROZDZIAŁU	359
 POLSKI WIEK DZIEWIĘTNASTY	369
Rzeczywistość porozbiorowa	369
Romantyczna twórczość społeczna.....	370
Edward Dembowski i filozofia twórczości.....	370
Spiskowcy i emisariusze	371
Pierwsza rewolucja socjalna	372
Oświeceniowa praca organiczna	373
Towarzystwo Hrubieszowskie Stanisława Staszica	374
Fryderyk Skarbek i jego system opieki społecznej.....	376
Rada Główna Opiekuńcza	377
Karol Marcinkowski rzecznikiem pracy organicznej	380
Lud i oświata	381
Dzieje ojczyzny dla ludu	382
Kościół katolicki w służbie narodu	383
Kościół w życiu narodu.....	383
Zgromadzenia zakonne	385
Brat Albert.....	385
Albertynki.....	387
Praca nad poprawą sytuacji ludu	388
Zjednoczenie wysiłków.....	390
Pozytywizm i marksizm	390
Nowa warstwa: inteligencja.....	391
Inteligencja obejmuje ster	392
Opiekuńczo-wychowawcze dzieło lekarzy	392
Opieka nad szermierzami wolności.....	394

Lud wiejski pomaga sam sobie	395
Zjednoczenie sił narodowych w pracy społecznej	396
Służba społeczna	397
Pomoc społeczna w świetle praw państw zaborczych.....	397
Organizacja służby społecznej w odrodzonej Polsce	399
WYPISY DO ROZDZIAŁU	403
ZAKOŃCZENIE: ku współczesnej pomocy społecznej	
i pracy socjalnej	417
WYPISY DO ROZDZIAŁU	425
Uwagi końcowe i bibliograficzne.....	437
Summary – Charity and Practice: Social History of Helping.....	446

